

USNESENÍ

Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání dne 12. 2. 2020 o dovolání obviněného **P. M.**, nar. XXX, bytem XXX, adresa pro doručování XXX, proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 9. 2019, sp. zn. 5 To 319/2019, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Bruntále pod sp. zn. 4 T 57/2017, t a k t o :

Podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. se dovolání obviněného **odmítá**.

O d ů v o d n ě n í :

1. Rozsudkem Okresního soudu v Bruntále ze dne 12. 6. 2019, sp. zn. 4 T 57/2017, byl P. M. (dále jen „obviněný“, příp. „dovolatel“) uznán vinným pod body 1., 3. a), 3. e), 3. i) zločinem vydírání podle § 175 odst. 1, v bodě 3. a) i dle odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, pod bodem 3. přečinem nebezpečného pronásledování podle § 354 odst. 1 písm. a), b), c), d), odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, pod body 2., 3. b), 3. c), 3. d), 3. h) přečinem nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 a v bodě 3. c) i dle odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, kterých se dopustil jednáním popsaným ve výrokové části citovaného rozsudku. Za toto jednání byl podle § 175 odst. 2 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvou roků a šesti měsíců, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání čtyř roků.
2. Proti uvedenému rozsudku Okresního soudu v Bruntále podal obviněný odvolání, které Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 19. 9. 2019, sp. zn. 5 To 319/2019, podle § 256 tr. ř. zamítl.

I.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Obviněný podal prostřednictvím svého obhájce proti shora uvedenému usnesení Krajského soudu v Ostravě dovolání, ve kterém uplatnil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., tj. že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. V podaném dovolání uvedl, že soud prvního stupně nesprávně vyhodnotil důkazy a skutková věta neodpovídá provedenému dokazování, čímž podle něj „*napadené rozsudky tak trpí vadami a existují pochybnosti o správnosti skutkových zjištění, a to s ohledem na níže uvedené rozpory v provedeném dokazování*“. Dodal, že jeho námitky kopírují z velké části námitky odvolací, neboť odvolací soud se s nimi nevypořádal. Výpovědi poškozené označil za rozporné a dodal, že trestní oznámení podala účelově. Zdůraznil, že poškozené nikdy nevyhrožoval násilím, usmrčením, ublížením na zdraví ani jinou těžkou újmou, a pokud použil nevhodné výrazy, nejednalo se o výhrůžky. Poškozená byla podle obviněného v předmětné trestní věci vedena zjištěným motivem a měla zájem mu uškodit, přičemž poukazuje na podle jeho mínění zvyšující se intenzitu přibarvovat a zveličovat situaci poškozenou. Pokud pak poškozenou častěji

kontaktoval, nejednalo se podle něj o situaci zmíněnou soudy a v této souvislosti, připouští, že při manželských hádkách mohlo dojít k použití nevhodných výrazů. Je však přesvědčen, že o pronásledování či obtěžování nešlo, zvláště za situace, kdy poškozená s ním rovněž komunikovala. Kromě obecného konstatování ve vztahu ke skutku pod bodem 3. e) namítl, že toto jednání nelze kvalifikovat jako vydírání, neboť takový trestný čin nemůže být spáchán prostřednictvím třetí osoby, tedy svědkyně V.. Konstatoval, že bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces, neboť podle něj nebylo vyhověno jeho návrhu na doplnění dokazování vypracováním znaleckého posudku, který by se vyjádřil k hodnověrnosti poškozené. Rovněž je přesvědčen, že jeho odsouzení bylo vybudováno na nevěrohodné výpovědi poškozené, stejně jako nevěrohodných výpovědích osob blízkých poškozené. Závěrem proto navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené rozhodnutí a sám ve věci rozhodl tak, že ho zproští obžaloby.

4. Státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství ve svém vyjádření nejprve stručně shrnul dosavadní průběh řízení i obsah dovolání obviněného. Konstatoval, že dovolací námitky jsou pouze doslovným opakováním jeho obhajoby, s nimiž se již plně vypořádaly soudy obou nižších stupňů a současně takové nelze pod uplatněný, ani žádný jiný dovolací důvod, podřadit. Shrnul, a to v návaznosti na uplatněný dovolací důvod, že námitky jsou skutkové a procesní povahy. Provedené důkazy a jejich hodnocení odpovídá podle jeho mínění (státního zástupce) zákonným požadavkům, přičemž závěry soudu byly rovněž řádně odůvodněny. Doplnil, že odsuzující rozsudek nebyl zatížen ani tvrzenou vadou opomenutých důkazů, když se soud návrhem obviněného na doplnění dokazování zabýval a považoval ho za nadbytečný. V souvislosti s námitkou stran skutku uvedeného pod bodem 3. e) uvedl, že ten lze pod uplatněný dovolací důvod podřadit, ale upozornil na to, že obviněný věděl, že svědkyně V. pronesené pohružky poškozené sdělí a ta se tak o hrozbě dozví. Závěrem proto navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl podle § 265i odst. písm. e) tr. ř. a to i ve smyslu § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř.

II. Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) shledal, že dovolání obviněného je přípustné [§ 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř.], bylo podáno osobou oprávněnou prostřednictvím obhájce [§ 265d odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.). Dovolání obsahuje i obligatorní náležitosti stanovené v § 265f odst. 1 tr. ř.

6. Protože dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v § 265b tr. ř., bylo dále nutno posoudit, zda obviněným vznesené námitky naplňují jím uplatněný zákonem stanovený dovolací důvod, jehož existence je současně nezbytnou podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem podle § 265i odst. 3 tr. ř.

7. Nejvyšší soud dále zdůrazňuje, že ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř. je dovolání mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotně právních vad, ale nikoli k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry může

doplňovat, popřípadě korigovat jen soud druhého stupně v řízení o řádném opravném prostředku (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7 tr. ř.). Tím je naplněno základní právo obviněných dosáhnout přezkoumání věci ve dvoustupeňovém řízení ve smyslu čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě. Dovolací soud není obecnou třetí instancí zaměřenou na přezkoumání všech rozhodnutí soudů druhého stupně a samotnou správnost a úplnost skutkových zjištění nemůže posuzovat už jen z toho důvodu, že není oprávněn bez dalšího přehodnocovat provedené důkazy, aniž by je mohl podle zásad ústnosti a bezprostřednosti v řízení o dovolání sám provádět (srov. omezený rozsah dokazování v dovolacím řízení podle § 265r odst. 7 tr. ř.). Pokud by zákonodárce zamýšlel povolat Nejvyšší soud jako třetí stupeň plného přezkumu, nepředepisoval by katalog dovolacích důvodů. Už samo chápání dovolání jako mimořádného opravného prostředku ospravedlňuje restriktivní pojetí dovolacích důvodů Nejvyšším soudem (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. IV. ÚS 73/03). Nejvyšší soud je vázán uplatněnými dovolacími důvody a jejich odůvodněním (§ 265f odst. 1 tr. ř.) a není povolán k revizi napadeného rozsudku z vlastní iniciativy. Právně fundovanou argumentaci má přitom zajistit povinné zastoupení odsouzeného obhájcem – advokátem (§ 265d odst. 2 tr. ř.).

8. Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. [v případě, že odvolání obviněného je zamítnuto, je třeba dovolání s odkazem na § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. uplatnit prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. v jeho druhé alternativě] lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. V mezích tohoto dovolacího důvodu je pak možno namítat, že skutek zjištěný soudem byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, třebaže nejde o trestný čin, nebo sice jde o trestný čin, ale jeho právní kvalifikace neodpovídá tomu, jak byl skutek ve skutkové větě výroku o vině popsán. Z těchto skutečností pak vyplývá, že Nejvyšší soud se nemůže odchýlit od skutkového zjištění, které bylo provedeno v předcházejících řízeních, a protože není oprávněn v rámci dovolacího řízení jakýmkoliv způsobem nahrazovat činnost nalézacího soudu, je takto zjištěným skutkovým stavem vázán (srov. rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 760/02, IV. ÚS 449/03). Povahu právně relevantních námitek nemohou tedy mít námitky, které směřují do oblasti skutkového zjištění, hodnocení důkazů či takové námitky, kterými dovolatel vytýká soudu neúplnost provedení dokazování. Ke shora uvedenému je dále vhodné uvést, že závěr obsažený ve výroku o vině je výsledkem určitého procesu. Tento proces primárně spadá do pravomoci nalézacího soudu a v jeho průběhu soudy musí nejprve zákonným způsobem provést důkazy, tyto pak hodnotit podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu a výsledkem této činnosti je zjištění skutkového stavu věci. Nejvyššímu soudu tedy v rámci dovolacího řízení nepřísluší hodnotit správnost a úplnost zjištěného skutkového stavu věci podle § 2 odst. 5 tr. ř., ani přezkoumávání úplnosti provedení dokazování či se zabývat otázkou hodnocení důkazů ve smyslu § 2 odst. 6 tr. ř. Námitky týkající se skutkového zjištění, tj. hodnocení důkazů, neúplnosti dokazování apod. nemají povahu právně relevantních námitek.

III.

Důvodnost dovolání

9. Obecně k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze uvést, že v jeho případě zákon tedy vyžaduje, aby podstatou dovolacích námitek bylo tvrzení, že zjištěný skutkový stav věci není trestným činem, za který jej soudy pokládaly, neboť jimi učiněná

skutková zjištění nevyjadřují naplnění všech zákonných znaků skutkové podstaty dovolateli přisouzených trestných činů. Obviněný tak má v rámci tohoto dovolacího důvodu právo namítnout, že skutek vykazuje buď zákonné znaky jiného trestného činu, nebo není žádným trestným činem (srov. usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu z 28. 6. 2006, sp. zn. 15 Tdo 574/2006 a č. 26/2004 Sb. rozh. tr.). Dovolací soud má povinnost vycházet ze skutkového stavu tak, jak byl zjištěn v průběhu trestního řízení a jak je vyjádřen především ve výroku odsuzujícího rozsudku, a je povinen zjistit, zda je právní posouzení skutku v souladu s vyjádřením způsobu jednání v příslušné skutkové podstatě trestného činu, jímž byl obviněný uznán vinným. Obviněný nemůže zaměňovat řádný opravný prostředek (odvolání) s mimořádným opravným prostředkem (dovoláním) a poukazem na nesprávné hodnocení důkazů se dožadovat, přezkoumání napadených rozhodnutí v intencích dovolacího řízení [Ústavní soud v této souvislosti ve svém rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 1337/17 mj. uvedl, že institut dovolání nezakládá právo na přezkum rozhodnutí nižších soudů ve stejné šíři jako odvolání].

10. Pokud tedy obviněný s poukazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. v dovolání zpochybnil dosavadní skutková zjištění, hodnocení provedených důkazů a rozsah dokazování, nemohl je (tyto zpochybňující úvahy) Nejvyšší soud učinit předmětem svého posuzování. V projednávaném případě sice dovolatel soudům vytkl nesprávnost hmotněprávního posouzení stíhaného skutku, ovšem tuto obecně hmotněprávní námitku opřel o námitky primárně zaměřené výlučně vůči způsobu, jakým soudy hodnotily ve věci provedené důkazy. Svůj mimořádný opravný prostředek tedy založil na zpochybnění soudy učiněných skutkových závěrů, a teprve v návaznosti na tom namítal nesprávné hmotněprávní posouzení jednání ve smyslu § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Podaným mimořádným opravným prostředkem se tedy primárně domáhal zásadního přehodnocení (revize) soudy zjištěného skutkového stavu věci ve svůj prospěch, tzn. že dovolání ve skutečnosti uplatnil na procesním (§ 2 odst. 5, odst. 6 tr. ř.), a nikoli hmotněprávním základě. Takové námitky ovšem pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. podřadit nelze. Nejvyšší soud tento závěr učinil mj. i se zřetelem k názoru opakovaně vyslovenému v judikatuře Ústavního soudu, podle něhož dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. nelze vykládat formalisticky a restriktivně a v rámci jeho interpretace je třeba mít vždy na zřeteli především ústavně zaručená základní práva a svobody, tedy i právo na spravedlivý proces; tj. přihlížet i k závažným vadám řízení, které zakládají neústavnost pravomocného rozhodnutí. Těmito vadami je třeba rozumět např. opomenutí důkazu soudem nebo existenci extrémního rozporu mezi skutkovým stavem věci v soudy dovozované podobě a provedenými důkazy (k tomu srov. např. nálezy Ústavního soudu ve věcech sp. zn. I. ÚS 4/04 nebo sp. zn. III. ÚS 84/94 a přiměřeně též usnesení ve věci sp. zn. III. ÚS 3136/09). Takový flagrantní rozpor je ovšem dán jen tehdy, jestliže zásadní skutková zjištění v rozhodnutí zcela chybí vzhledem k absenci příslušných procesně účinných důkazů, popř. zjevně nemají žádnou vazbu na soudem deklarovaný obsah provedeného dokazování, či jsou dokonce zřetelným opakem toho, co bylo skutečným obsahem dokazování. Pokud jsou vytýkána tato zásadní procesní pochybení, je třeba v konkrétní věci zároveň vyhodnotit, zda skutečně měla nebo alespoň mohla mít podstatný význam pro konečné hmotněprávní posouzení stíhaného jednání (skutku). Jedině za tohoto předpokladu lze připustit, že i skutkové námitky mohou být způsobilé založit dovolací přezkum. V projednávaném případě však napadené usnesení odvolacího soudu ani jemu předcházející řízení žádnou z výše uvedených vad netrpí. Při aplikaci těchto obecných východisek na projednávanou trestní věc Nejvyšší soud dospěl k závěru, že skutková zjištění učiněná soudem prvního a druhého stupně na základě provedených důkazů jsou podřaditelná pod trestné činy, kterými byl obviněný uznán vinným. Na základě shora uvedeného se

Nejvyšší soud nemohl zabývat námitkami, v rámci nichž obviněný namítá nesprávné hodnocení důkazů a z nich plynoucí vadná skutková zjištění (zejména zjištění stran výše finančních prostředků, kterých se obviněný na poškozené dožadoval, tvrzená nevěrohodnost poškozené a její údajné zveličování situace, skutečnost, že obviněný poškozenou nikdy fyzicky nenapadl, průběh jednotlivých manželských hádek, tvrzení, že poškozená s obviněným normálně komunikovala, tvrzené rozpory ve svědeckých výpovědích, apod.), když prosazuje vlastní hodnotící úvahy ve vztahu k provedeným důkazům a současně i vlastní verzi skutkového stavu věci.

11. Ohledně namítané existence porušení práva na spravedlivý proces, tudíž problematiky extrémního rozporu, považuje Nejvyšší soud za vhodné zdůraznit následující. Vzhledem ke konstantní judikatuře Ústavního soudu, který opakovaně uvedl, že s ohledem na právo obviněného na spravedlivý proces je nutno o relevanci námitek proti skutkovým zjištěním uvažovat i v dovolacím řízení v těch případech, kdy je dán extrémní rozpor mezi skutkovým stavem věci v soudy dovozené podobě a provedenými důkazy (k tomu např. nálezy Ústavního soudu ve věcech sp. zn. I. ÚS 4/04 nebo sp. zn. III. ÚS 3136/09), může existence extrémního rozporu naplňovat dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2015, sp. zn. 8 Tdo 1482/2014). Nestačí ovšem pouhé tvrzení této skutečnosti, existence extrémního rozporu musí být prokázána. Extrémní rozpor je dán tehdy, jestliže zásadní skutková zjištění v rozhodnutí zcela chybí vzhledem k absenci příslušných důkazů, nebo zjevně nemají žádnou vazbu na soudem deklarovaný obsah provedeného dokazování, či jsou dokonce opakem toho, co bylo skutečným obsahem dokazování. Nejvyšší soud považuje za nutné konstatovat, že § 2 odst. 5 tr. ř. ani § 2 odst. 6 tr. ř. ustanovení nestanoví žádná pravidla jak pro míru důkazů potřebných k prokázání určité skutečnosti, tak pro relativní váhu určitých druhů či typů důkazů. Z hlediska práva na spravedlivý proces je však klíčový požadavek náležitého odůvodnění rozhodnutí ve smyslu ustanovení § 125 odst. 1 tr. ř. a § 134 odst. 2 tr. ř. (viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2009, sp. zn. 3 Tdo 55/2009).

12. Obviněný ve vztahu k namítané existenci extrémního rozporu (práva na spravedlivý proces) toliko opětovně vyjadřuje nesouhlas s hodnocením důkazů soudy prvního a druhého stupně (hodnocení výpovědí slyšených svědků a poškozené) a neprovedením jím navrženého důkazu. Jak již bylo naznačeno, tyto soudy k náležitému objasnění věci provedly všechny potřebné důkazy, jak to vyžaduje ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř., tyto hodnotily v jejich vzájemných souvislostech, kdy odůvodnění jejich rozhodnutí odpovídá § 125 tr. ř. a § 134 tr. ř. Bez ohledu na shora uvedené lze uvést, že existenci extrémního rozporu nelze dovozovat jen z toho, že z předložených verzí skutkového děje, jednak obviněného a jednak obžaloby, se soudy po provedeném dokazování a hodnocení důkazů (ve smyslu § 2 odst. 6 tr. ř.) přiklonily k verzi uvedené v obžalobě. Jestliže soudy hodnotily provedené důkazy odlišným způsobem než obviněný, neznamená tato skutečnost automaticky porušení zásady volného hodnocení důkazů, zásady in dubio pro reo, případně dalších zásad spjatých se spravedlivým procesem (viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. 3 Tdo 1615/2014). Proto uplatněnou argumentaci nelze podřadit pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

13. K výše uvedené problematice práva na spravedlivý proces ve vazbě na námitku obviněného, že nebyl proveden znalecký posudek k věrohodnosti poškozené považuje Nejvyšší soud za vhodné uvést pouze tolik, že k otázce rozsahu dokazování se Ústavní soud vyjádřil např. ve svém rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 4211/16, kde mj. uvedl, že pokud soudy

dospěly k závěru, že skutkový stav byl zjištěn způsobem více než dostatečným a další dokazování by bylo nadbytečné a nemohlo by pro objasnění skutkového stavu ničeho nového přinést, nelze hovořit o stěžovatelem navrhaných důkazech jako o opomenutých. Vadu v podobě opomenutých důkazů a neúplnost provedeného dokazování nelze spatřovat jen v tom, že soud navržený důkaz neprovede, neboť soud není povinen každému takovému návrhu vyhovět, je však povinen tento postup odůvodnit. Účelem dokazování v trestním řízení je zjistit skutkový stav (ve smyslu § 2 odst. 5 tr. ř.). Je na úvaze soudu, jakými důkazními prostředky bude objasňovat určitou okolnost, která je právně významná pro zjištění skutkového stavu (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 7. 2012, sp. zn. IV. ÚS 134/12). Ze shora uvedených rozhodnutí, ve vztahu k dovoláním napadenému usnesení (obviněný zpochybňuje také rozsudek soudu prvního stupně) vyplývá, že v předmětné trestní věci odkaz obviněného na porušení práva na spravedlivý proces, extrémní nesoulad, ev. opomenuté důkaz, je zcela nepřipadný, neboť soud prvního stupně se s výše uvedeným požadavkem obviněného vypořádal v odůvodnění svého rozsudku (viz bod 50, k ostatním bod 49), stejně tak i odvolací soud v bodě 26 svého usnesení, kde poukazuje na skutečnosti, pro které považuje zmíněný požadavek obviněného za nedůvodný. S uvedeným postupem nižších soudů se Nejvyšší soud plně ztotožnil, neboť je zřejmé, že zmíněné soudy tento svůj postup zdůvodnily ve smyslu výše uvedeného rozhodnutí Ústavní soud sp. zn. II. ÚS 4211/16. Ve vztahu k výše uvedenému okruhu námitek musí Nejvyšší soud konstatovat, že jimi se obviněný mívá s uplatněným dovolacím důvodem.

14. Jiná je situace ohledně námítka obviněného týkající se bodu 3. e) výroku rozsudku, že není možné spáchat daný trestný čin prostřednictvím třetí osoby, tedy svědkyně V.. Jedná se o hmotněprávní námítka, která směřuje do naplnění všech znaků zvolené skutkové podstaty. Obviněný totiž vyjadřuje přesvědčení, že se nemohl dopustit zločinu vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku, neboť výhrůžka neproběhla mezi ním a poškozenou, ale její sestrou, takže výhrůžku neadresoval přímo jí. Jedná se o námítka podřaditelnou pod dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., byť zjevně neopodstatněnou.

15. K uvedené námítce, ale také celkově obecně lze uvést, že přečinu vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku se dopustí, kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl. Objektivní stránka spočívá v tom, že pachatel nutí jiného k tomu, aby něco konal, opomenul nebo trpěl, a to násilím, pohrůžkou násilí nebo jiné těžké újmy. Čin je dokonán násilným jednáním nebo pohrůžkou násilí nebo jiné těžké újmy a nevyžaduje se, aby pachatel dosáhl toho, co sledoval. Cíl pachatele musí však být adresován poškozenému, a ten jej musí vnímat. Nevnímá-li poškozený, k čemu jej pachatel svým jednáním nutí, jde o pokus vydírání na nezpůsobilém předmětu útoku (srov. rozh. 1/1980, s. 23 a dále rozh. 10/1979 Sb. rozh. tr.). Pohrůžkou násilí se rozumí jak pohrůžka bezprostředního násilí, tak i pohrůžka násilí, které má být vykonáno nikoli ihned, ale teprve v bližší nebo vzdálenější budoucnosti. Při srovnání s pohrůžkou bezprostředního násilí je tedy pohrůžka násilí širší, ježto může obsahovat hrozbu, že násilí bude použito s odstupem času. Pohrůžka se může týkat i násilí na majetku. Musí jít o jednání neoprávněné. Po subjektivní stránce se vyžaduje úmysl.

16. K naplnění všech znaků trestného činu vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku se nevyžaduje, aby násilí, výhrůžka násilím nebo jinou těžkou újmu bylo směřováno přímo vůči poškozenému. K naplnění skutkové podstaty trestného činu vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku stačí i pohrůžka nepřímá, tedy i pohrůžka pronesená třetí osobě, byl-li pachatel přítom veden úmyslem, aby pohrůžka byla dána na vědomí tomu, proti němuž směřovala (viz

např. rozhodnutí Nejvyššího soudu č. 50/2009 Sb. rozh. tr.). O takovou situaci se jedná v předmětné trestní věci, když obviněný při setkání s L. V. prohlásil, že pokud se k němu poškozená nevrátí, tak si najme Ukrajince a nechá ji zabít. Výhrůžku tak obviněný nesdělil přímo poškozené, ale její sestře, přitom byl srozuměn s tím, že výhrůžku se poškozená dozví a jednal s tímto úmyslem. Proto lze považovat uplatněnou argumentaci za zjevně neopodstatněnou.

17. Pokud pak jde o námitky týkající se subjektivní stránky, lze konstatovat, že tyto s vyšší mírou tolerance [byť i v případě těchto námitek vychází obviněný především ze svého náhledu na předmětnou trestní věc] naplňují zvolený dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť obviněný namítá, že u něho nebyl dán úmysl spáchat zločin vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku (§ 175 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku), tedy že u něho chybí zavinění. Jak již bylo naznačeno shora, po subjektivní stránce se k naplnění skutkové podstaty trestného činu vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku vyžaduje úmysl, nemusí se jednat ovšem o úmysl přímý podle § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, postačí i úmysl nepřímý podle § 15 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. zákoníku. Při posuzování úmyslu spáchat trestný čin se jedná o otázku zavinění, která se chápe jako vnitřní, psychický vztah pachatele k podstatným složkám trestného činu (viz Šámal. P. a kol. Trestní zákoník I. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 165). Závěr o zavinění musí být vždy prokázán výsledky dokazování a musí z nich logicky vyplývat. V daném případě však bylo na základě provedeného dokazování prokázáno, že obviněný byl při svém jednání veden ve všech bodech úmyslem přímým ve smyslu § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, tedy obviněný chtěl svým jednáním poškozenou donutit k určitému konání (aby ho neopustila, případně aby se k němu vrátila), svým nátlakem v ní vzbuzoval strach a obavy, a to i obavy o vlastní zdraví či život, v některých případech toto umocnil i použitím zbraně ve smyslu § 118 tr. zákoníku [bod 3. a), c)], srov. bod 46, 47 odůvodnění rozhodnutí nalézacího soudu.

18. Nejvyšší soud se ztotožnil s právními úvahami soudů obou stupňů vztahujícími se k závěru, že obviněný zjištěným jednáním naplnil formální znaky trestných činů vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku, nebezpečného pronásledování podle § 354 odst. 1 písm. a), b), c), d), odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, a nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku. Jakkoliv by proto postačovalo na tyto úvahy pouze odkázat, přece jen se jeví potřebným reagovat na uplatněnou dovolací argumentaci obviněného a některé úvahy ve vztahu k § 354 tr. zákoníku (obdobně jako tomu bylo u § 175 tr. zákoníku – viz shora) zopakovat, příp. konkretizovat.

19. Přechinu nebezpečného pronásledování podle § 354 odst. 1 písm. a), b), c), d), odst. 2 písm. b) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho osobám blízkým, vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje, vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje, omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, spáchá takové jednání se zbraní, a toto jednání je způsobivé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých.

20. Trestný čin nebezpečného pronásledování je zařazený mezi trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných (hlava X.), a to do podskupiny trestných činů narušujících soužití lidí (díl 5.). Díl pátý (§ 352 až 356 tr. zákoníku) obecně zastřešuje trestné činy narušující soužití lidí. Ochrana nerušeného mezilidského soužití konkretizovaná u nebezpečného pronásledování

ochranou tělesné a duševní integrity, osobní svobody a soukromí každého jedince představuje objekt tohoto trestného činu. Objektivní stránka trestného činu nebezpečného pronásledování zahrnuje dlouhodobé pronásledování jiného prováděné v konkrétních, zákonem taxativně stanovených formách jednání, které jsou způsobilé v jiném vzbudit důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých.

21. Z hlediska vymezení jednání zákon používá pojem dlouhodobého pronásledování, jehož formy taxativně vyjmenovává. Společným jmenovatelem takových společensky škodlivých aktivit je v jejich souhrnu záměr jiného obtěžovat tak intenzivně, že to již ohrožuje jeho psychickou a v některých případech i fyzickou integritu, resp. život. Pokud jde o konkrétní způsoby nebezpečného pronásledování obecně, zahrnují široké spektrum a různou intenzitu lidského jednání; také prostředky, které pachatel (stalker) používá, se liší, neboť může používat jak zdánlivě legální (např. vyhledávání osobní blízkosti, zasílání dopisů, SMS apod.), tak zákonem nedovolené způsoby (vyhrožování, omezování v obvyklém způsobu života apod.). Jednotlivý čin přitom nemusí být nutně škodlivý, a proto ani nemusí naplňovat skutkovou podstatu toho, na co chceme prostředky trestního práva reagovat, ale v celkovém kontextu je třeba takové projevy považovat za pronásledování.

22. Dlouhodobostí je u trestného činu nebezpečného pronásledování třeba rozumět přinejmenším několik vynucených kontaktů nebo pokusů o ně, které zároveň musí být způsobilé v poškozeném vyvolat důvodnou obavu. Zpravidla se bude jednat o soustavně, vytrvale, tvrdošijně a systematicky prováděná jednání, vybočující z běžných norem chování, které mohou v některých případech i nebezpečně gradovat. V této souvislosti lze odkázat na ustálené chápání tohoto pojmu ve smyslu opakujícího se, zpravidla i systematicky a soustavně prováděného jednání (nejde tedy v žádném případě o to kriminalizovat náhodné nebo jen krátkodobé, byť v základní skutkové podstatě popsané, projevy chování). Z klinického hlediska jsou pod stalking zahrnovány jen takové způsoby pronásledování, které představují opakované, trvající nechtěné navazování kontaktů s obětí za použití násilí nebo jiných srovnatelných praktik (vydírání, útisku apod.), přičemž se zde opakováním rozumí více než 10 pokusů o kontakt, trvajícím obdobím pak minimálně doba 4 týdnů. Pokud takové pronásledování pokračuje delší dobu, je považováno za potenciálně vysoce nebezpečné, neboť se zde zvyšuje pravděpodobnost gradace útoků a eskalace násilí (srovnej Šámal, P. a kol. Trestní zákoník 1. § 140 až 421. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 3004 3012).

23. Obecně lze mít za to, že čím větší je frekvence jednotlivých pokusů a čím větší různorodost jednotlivých forem jednání, tím kratší může být časové období, po kterou má pachatelovo chování trvat. Přitom stran použitého násilí je zde třeba vycházet z mnohem mírnějšího pojetí, neboť nebezpečné pronásledování není vymezeno jako jednání násilné, ale postačí tvrdošijné obtěžování, všudypřítomnou bezprostřední či zprostředkovanou přítomností pachatele. Rozhodující přitom bude vždy hledisko subjektivně pocíťované újmy poškozeného, byť určitým způsobem objektivizované. Důvodnou obavou o život a zdraví jemu blízkých osob se zde rozumí obava objektivně způsobilá vyvolat vyšší stupeň obav, úzkosti nebo jiného tísnivého pocitu ze zla, kterým je na poškozeného působeno, přičemž však není nutné, aby takový pocit v poškozeném skutečně vyvolala. Důvodná obava nemusí vzniknout, ovšem její vznik musí být reálný. Každý případ je třeba posuzovat velmi individuálně, s přihlédnutím ke všem konkrétním okolnostem, zejména pak k povaze výhrůžky, k fyzickým a povahovým vlastnostem pachatele ve srovnání s charakteristikami poškozeného, apod. (srovnej Šámal, P.

a kol. Trestní zákoník 1. § 140 až 421. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 3004-3012).

24. V projednávané věci se podle skutkového zjištění, které učinily soudy nižších stupňů, jedná o období od února 2015 do července 2016, kdy obviněný velmi razantně překročil obecnou minimální hranici akceptovanou v rámci judikatury Nejvyššího soudu odpovídající znaku dlouhodobě či po delší dobu. Konkrétně se jednalo (zjednodušeně řečeno) o nejméně 428 telefonických kontaktů, a to i za využití cizích telefonních čísel, dále nejméně 120 e-mailových zpráv, téměř každodenní sledování při cestě do zaměstnání, opakované projíždění kolem místa zaměstnání apod. Obviněný se tak v uvedeném období dopustil hned několika stovek pokusů o kontakt s poškozenou, přičemž podle klinické definice nebezpečného pronásledování je vyžadováno alespoň deset pokusů. Takové jednání je samo o sobě způsobilé vzbudit oprávněnou obavu o zdraví či dokonce život. Je pochopitelné, že oběť takového útoku jakýkoli další kontakt se svým útočníkem pocítuje jako krajně stresující. Poškozená si navíc byla vědoma skutečnosti, že obviněný se kromě zde popsaného jednání dopouštěl i dalších výhrůzek a nevhodného chování, které byly samostatně posouzeny jako zločin vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku a přečin nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku, a ve vztahu k nebezpečnému pronásledování se jednalo o zvyšující se agresivitu jeho výhrůzek. Nalézací soud neuvěřil obviněnému v tom, že by veškerý kontakt s poškozenou byl z důvodu řešení záležitostí ohledně rozvodu, majetkového vypořádání či že by měl charakter konverzace o běžných záležitostech, tudíž v tomto směru lze konstatovat, že se jedná o námitku, která svým obsahem napadá učiněná skutková zjištění soudu, hodnocení výpovědí svědků a poškozené, tedy svou formou nespádající pod dovolatelem uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

25. S přihlédnutím k výše uvedeným skutečnostem dospěl Nejvyšší soud k závěru, že skutky obviněného byly kvalifikovány v souladu se zákonem, a že rozhodnutí odvolacího soudu nebylo zatíženo hmotně právní vadou ve smyslu uplatněného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., když argumentaci obviněného bylo nutno z pohledu uplatněného dovolacího důvodu [až na výjimky – viz body 14, 16, 17] označit za irelevantní. S ohledem na shora uvedené Nejvyšší soud dovolání obviněného jako celek odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř., neboť toto má za zjevně neopodstatněné. Za podmínek uvedených v § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. pak takto učinil v neveřejném zasedání. K rozsahu odůvodnění poukazuje Nejvyšší soud na znění § 265i odst. 2 tr. ř.

P o u č e n í : Proti rozhodnutí o dovolání není s výjimkou obnovy řízení opravný prostředek přípustný (§ 265n tr. ř.).

V Brně dne 12. 2. 2020

JUDr. Jan Engelmann v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Petra Semencova